

Dosarul nr. 2ra-637/22
2-20049684-01-2ra-10052022

Prima instanță: (Judecătoria Strășeni, sediul Central) V. Negurița
Instanța de apel: (Curtea de Apel Chișinău) A. Panov, M. Anton, O. Cojocaru

D E C I Z I E

15 iunie 2022

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Svetlana Filincova
Maria Ghervas
Mariana Pitic
Victor Burduh
Dumitru Mardari

examinând recursul declarat de către Tocarjevschi Vera, Tocarjevschi Serghei Alexandru și Tocarjevschi Alexandru în interesele lui Tocarjevschi Serghei Serghei, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de BC "Moldova-Agroindbank" SA împotriva lui Tocarjevschi Serghei Alexandru, Tocarjevschi Serghei Serghei și Tocarjevschi Vera, intervenient accesoriu Instituția Publică "Agenția Servicii Publice" cu privire la constatarea nulității absolute a contractelor de donație și rectificarea Registrului bunurilor imobile, împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 10 februarie 2022,

c o n s t a t ă:

La 13 mai 2020, BC "Moldova-Agroindbank" SA a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Tocarjevschi Serghei Alexandru, Tocarjevschi Serghei Serghei și Tocarjevschi Vera, intervenient accesoriu IP "Agenția Servicii Publice" cu privire la constatarea nulității absolute a contractelor de donație și rectificarea Registrului bunurilor imobile.

În motivarea acțiunii, BC "Moldova-Agroindbank" SA a invocat că prin hotărârea Judecătoriei Călărași din 08 aprilie 2010, s-a dispus încasarea în mod solidar de la Asociația de Economii și Împrumut a Cetățenilor "Dacia din Săseni", Ciubotaru Emilia, Ivanov Ludmila, Capranov Svetlana, Vioară Maria, Tocarjevschi Vera, Cemîrtan Emilia și Covalenco Svetlana a sumei de 732 742 de lei cu titlu de datorie și suma de 21 982,26 de lei cu titlu de taxă de stat.

La 29 iunie 2010, documentul executoriu emis în baza hotărârii judecătorești menionate a fost înaintat spre executare.

Prin procesul-verbal de sechestru din 08 octombrie 2010, executorul judecătoresc a aplicat sechestru pe casa delocuit, terenul aferent și terenurile agricole situate în satul Săseni, r. Călărași, care aparțineau cu drept de proprietate comună în devălmășie soților Tocarjevschi Serghei Alexandru și Tocarjevschi Vera, ultima refuzând să semneze procesul-verbal de sechestru.

Ulterior, hotărârea Judecătoriei Călărași din 08 aprilie 2010 a fost casată de instanța de apel, iar cauza restituită la rejudicare în instanța de fond, în alt complet de judecată.

Astfel, prin hotărârea Judecătoriei Călărași din 23 noiembrie 2011, s-a dispus încasarea în mod solidar de la Asociația de Economii și Împrumut a Cetățenilor "Dacia din Săseni", Ciubotaru Emilia, Ivanov Ludmila, Capranov Svetlana, Vioară Maria, Tocarjevschi Vera, Cemîrtan Emilia și Covalenco Svetlana a sumei de 754 724,26 de lei cu titlu de datorie.

Prin încheierea executorului judecătoresc din 24 octombrie 2017, a fost aplicată interdicția de înstrăinare a bunurilor imobile care aparțin cu drept de proprietate debitorului Tocarjevschi Vera, care însă constituie proprietate comună în devălmășie a soților Tocarjevschi Serghei Alexandru și Tocarjevschi Vera.

De asemenea, reclamantul a menționat că la 13 ianuarie 2018, Tocarjevschi Serghei Alexandru și Tocarjevschi Vera, în temeiul contractelor de donație nr. 80, 83 și 87, au donat lui Tocarjevschi Serghei bunurile imobile ce le dețineau cu drept de proprietate.

BC "Moldova-Agroindbank" SA a specificat că soții Tocarjevschi Serghei Alexandru și Tocarjevschi Vera nu au avut intenția de a înstrăina bunurile imobile și respectiv de a produce efecte juridice, din motivă că contractele de donație au fost încheiate în perioada aflării la executare a documentului executoriu, cu scopul eschivării de la urmărirea silită a cotelor-părți din bunurile imobile de către executorul judecătoresc în vederea stingerii datoriilor aferente creditului, precum și faptul că soții Tocarjevschi Serghei Alexandru și Tocarjevschi Vera folosesc imobilele respective prin prelucrarea/gestionarea acestora și achitarea impozitelor aferente bunurilor imobile.

Astfel, reclamatul a indicat că este evidentă lipsa manifestării de voință reală a proprietarului (Tocarjevschi Vera) de a înstrăina bunurile pasibile de a fi urmărite silit, voință care trebuie să fie îndreptată spre producerea efectelor juridice, care este un element necesar al actului juridic.

BC "Moldova-Agroindbank" SA a solicitat, inclusiv prin cererea de concretizare a cerințelor (f.d. 75-77 Vol.I), constatarea nulității absolute a contractelor de donație nr. 80, 83 și 87 din 13 ianuarie 2018 încheiate fictiv între Tocarjevschi Serghei Alexandru, Tocarjevschi Vera și Tocarjevschi Serghei Serghei, cu efectuarea înscrierilor respective în Registrul bunurilor imobile prin intabularea dreptului de proprietate a lui Tocarjevschi Serghei Alexandru și Tocarjevschi Vera asupra bunurilor respective.

De asemenea, a solicitat încasarea de la pârâți a sumei de 270 de lei cu titlu de taxă de stat și a sumei de 2 210 lei cu titlu de cheltuieli de executare a încheierii de asigurare a acțiunii.

Prin hotărârea Judecătorei Strășeni, sediul Central din 22 octombrie 2020, s-a admis parțial acțiunea depusă de BC "Moldova-Agroindbank" SA.

S-au declarat nule contractele de donație a bunurilor imobile nr. 80, 83 și 87 din 13 ianuarie 2018, încheiate între Tocarjevschi Serghei Alexandru, Tocarjevschi Vera și Tocarjevschi Serghei Serghei, cu repunerea părților în poziția inițială.

În rest, acțiunea a fost respinsă.

S-a încasat de la Tocarjevschi Serghei Alexandru, Tocarjevschi Serghei Serghei și Tocarjevschi Vera în beneficiul BC "Moldova-Agroindbank" SA suma de 270 de lei cu titlu de taxă de stat și suma de 2 210 lei cu titlu de cheltuieli suportate în legătură cu executarea măsurilor de asigurare.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 10 februarie 2022, s-a respins apelul declarat de Tocarjevschi Serghei Alexandru, Tocarjevschi Serghei Serghei și Tocarjevschi Vera, reprezentați de avocatul Mocanu Valentin și s-a menșinat hotărârea Judecătorei Strășeni, sediul Central din 22 octombrie 2020.

La 11 aprilie 2022, Tocarjevschi Vera, Tocarjevschi Serghei Alexandru și Tocarjevschi Alexandru în interesele lui Tocarjevschi Serghei Serghei au declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, prin care au solicitat admiterea recursului, casarea deciziei contestate cu restituirea cauzei la rejudecare în instanța de apel.

Recurenții, în motivarea recursului au invocat că ședința instanței de apel din 08 ianuarie 2022 a fost contramandată, fiind numită pentru data de 10 februarie 2022, însă fără înștiințarea părților.

Astfel, au menționat că nu a fost respectată procedura de citare legală a participanților la proces, fapt prin care li s-a încălcat dreptul la un proces echitabil.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Cu referire la termenul de declarare a recursului, instanța de recurs menționează că Curtea de Apel Chișinău a emis dispozitivul deciziei la 10 februarie 2022.

Astfel recursul declarat de Tocarjevschi Vera, Tocarjevschi Serghei Alexandru și Tocarjevschi Alexandru în interesele lui Tocarjevschi Serghei Serghei la 11 aprilie 2022, se consideră depus în termenul prevăzut de lege.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 08 iunie 2022, recursul declarat de către Tocarjevschi Vera, Tocarjevschi Serghei Alexandru și Tocarjevschi Alexandru în interesele lui Tocarjevschi Serghei Serghei a fost considerat admisibil.

În conformitate cu art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

Examinând materialele dosarului în raport cu temeiurile cererii de recurs, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul declarat de Tocarjevschi Vera, Tocarjevschi Serghei Alexandru și Tocarjevschi Alexandru în interesele lui Tocarjevschi Serghei Serghei din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Verificând legalitatea deciziei prin prisma criticilor din recurs, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține că instanța de apel a încălcat normele de drept procedural.

În conformitate cu art. 432 alin. (3) lit. b) din Codul de procedură civilă, se consideră că normele de drept procedural sunt încălcate sau aplicate eronat în cazul în care cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată.

În conformitate cu art. 102 alin. (1) din Codul de procedură civilă, instanța înștiințează prin citație participanții la proces, martorii, experții, specialiștii și interpreții privitor la locul, data și ora ședinței de judecată sau la locul, data și ora efectuării unor acte de procedură.

În conformitate cu art. 105 alin. (5) din Codul de procedură civilă, citația sau înștiințarea adresată persoanei fizice se înmânează personal contra semnătură pe cotor.

Materialele cauzei atestă că, la 05 noiembrie 2020, Tocarjevschi Vera, Tocarjevschi Serghei Alexandru și Tocarjevschi Serghei Serghei au contestat cu apel hotărârea Judecătoriei Strășeni, sediul Central din 22 octombrie 2020 (f.d.122 Vol.I).

Prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 19 februarie 2021, a fost acceptată spre examinare cererea de apel depusă de Tocarjevschi Vera, Tocarjevschi Serghei Alexandru și Tocarjevschi Serghei Serghei și a fost stabilită ședința de examinare a apelului pentru data de 06 aprilie 2021, ora 12:00 (f.d.148, vol. I).

Ședința stabilită pentru data de 06 aprilie 2021, ora 12:00, nu a avut loc din motivul emiterii Dispoziției Curții de Apel Chișinău nr. 14 din 02 aprilie 2021 privind organizarea activității instanței (f.d. 155 Vol. I).

Următoarea ședință a fost numită pentru data de 29 iunie 2021, oral 12:00 (f.d. 158 Vol. I), care a fost amânată la demersul avocatului Bucicov Sergiu în interesele Verei Tocarjevschi, pentru data de 02 noiembrie 2021, ora 11:00 (f.d.161,166 Vol.I).

Pentru ședința de judecată fixată la 02 noiembrie 2021, ora 11:00, avocatul Bucicov Sergiu a înaintat cerere, prin care a solicitat termen pentru pregătire (f.d. 169 Vol. I), care a fost admisă și amânată ședința pentru data de 08 februarie 2022, ora 10:00 (f.d. 171 Vol. I).

La 30 decembrie 2021, a fost emisă Dispoziția Președintelui interimar al Curții de Apel Chișinău nr. 42 privind componența colegiilor și constituirea completelor de judecată în cadrul Curții de Apel Chișinău pentru anul 2022 și pusă în executare începând cu data de 01 ianuarie 2022 (f.d. 174 Vol. I).

Conform Dispoziției nominalizate, s-a constituit pentru anul 2022, în cadrul Colegiului Civil, Comercial și de Contencioasa Administrativ al Curții de Apel Chișinău, completele de judecată în materie de drept comun, contencios administrativ și materie de insolvabilitate, după cum urmează: completul nr. 3, compus din: Ana Panov (președinte), Marina Anton și Olga Cojocaru (judecători), pentru examinarea cererilor de apel în ziua de joi, sala de ședință nr. 9.

Întru executarea Dispoziției respective, instanța de apel a expeditat în adresa părților citația, prin care părțile au fost informate despre faptul că la data de 10 februarie 2022, ora 10:00, sala nr. 9, va avea loc examinarea apelului declarat de Tocarjevschi Vera, Tocarjevschi Serghei Alexandru și Tocarjevschi Serghei Serghei (f.d. 175 Vol. I).

Însă, din citația menționată nu rezultă data la care a fost expeditată în adresa părților, cu atât mai mult că la materialele cauzei nu sunt anexate probe care să ateste că apelanții au recepționat-o.

Iar, în ședința de judecată stabilită pentru data de 10 februarie 2022, ora 10:00, instanța de apel a stabilit că procedura de citare legală a apelanților a fost respectată, dispunând examinarea apelului în lipsa apelanților.

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține, că la 10 februarie 2022, instanța de apel a examinat cauza în ordine de apel în lipsa apelanților Tocarjevschi Vera, Tocarjevschi Serghei Alexandru și Tocarjevschi Serghei Serghei, constatând eronat că aceștia au fost citați legal, or, la dosar nu există nici o confirmare privind recepționarea de către apelanți sau de către avocatul Bucicov Sergiu a citației privind stabilirea examinării cauzei în ordine de apel pentru data de 10 februarie 2022, prin urmare, locul, data și ora ședinței de judecată nu au fost comunicate apelanților.

La caz, Colegiul relevă că art. 379 alin. (2) din Codul de procedură civilă acordă dreptul instanței de apel de a judeca apelul în lipsa apelantului sau intimatului, a reprezentanților acestora, precum și a unui alt participant la proces, doar în cazul în care aceștia sunt citați legal despre locul, data și ora ședinței.

În circumstanțele enunțate și în contextul normelor de drept citate, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide că, instanța de apel nu a respectat procedura citării legale a apelanților și a reprezentantului acestora, fapt care constituie o încălcare a dreptului la un proces echitabil.

La acest capitol, instanța de recurs reiterează și prevederile art. 6 § 1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, care stipulează că, orice persoană are dreptul la judecarea cauzei „în mod echitabil”, ceea ce implică, inclusiv, o procedură contradictorie și egalitatea armelor ale părților litigante. Respectarea principiului egalității armelor presupune că fiecare parte trebuie să obțină o posibilitate rezonabilă de a-și prezenta cauza într-o situație egală în raport cu adversarul său, astfel încât între părți să se mențină un echilibru corect. Aceste principii includ și dreptul părții de a fi reprezentată în proces de către o persoană calificată în domeniul dreptului, cu atât mai mult că legislația procesuală națională declară acest drept.

În cauza *Russu vs. Moldova* (hotărârea din 13 noiembrie 2008), Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat că „în practică, instanțele naționale nu acceptă în calitate de probă suficientă expedierea unei scrisori de către instanță, dar solicită dovada înmânării”.

În cauza *Bucuria vs. Moldova* (hotărârea din 05 ianuarie 2010), Curtea a reiterat că examinarea cauzei în lipsa reclamantului, în privința căruia nu era dovada de înmânare a citației, acestuia nu i s-a oferit posibilitatea de a-și susține complet cauza în fața Curții Supreme de Justiție.

Într-o altă cauză, Curtea a constatat încălcarea articolului 6 § 1 în rezultatul omisiunii Curții Supreme de Justiție de a cita reclamantii la ședința de judecată. Curtea a notat că este o chestiune de echitate a procedurilor, o astfel de reexaminare nu ar fi trebuit să fie făcută fără a i se acorda reclamantului șansa de a-și prezenta poziția, mai ales având în vedere că celelalte părți la proces au fost prezente la ședință și au avut posibilitatea de a-și expune opiniile (cauza *Kenzie Global Limited Ltd. vs. Moldova*).

În această ordine de idei, Colegiul consideră că instanța de apel a examinat cauza cu încălcarea normelor de drept procedural, încălcând flagrant disponibilitatea în drepturi a participanților la proces, ce constă în posibilitatea de a dispune liber de dreptul subiectiv material sau de interesul legitim supus judecătii, precum și de drepturile procedurale, de a alege modalitatea și mijloacele procedurale de apărare, astfel, prin urmare fiind admisă încălcarea prevederilor art. 27 alin. (1) din Codul de procedură civilă, ceea ce în conformitate cu art. 432 alin. (3) lit. b) și alin. (5) din Codul de procedură civilă, constituie temei de casare a deciziei instanței de apel.

Prin urmare, în condițiile în care participanții la proces au fost privați de dreptul de a participa la examinarea cauzei în ordine de apel, instanța de recurs conchide că acest fapt constituie o încălcare a dreptului acestora de a beneficia de un proces echitabil, cu respectarea principiilor procesului civil reglementate atât de legislația națională, cât și cea internațională.

Astfel, din considerentele menționate și deoarece eroarea judiciară în cauză nu poate fi corectată de către instanța de recurs, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, de a casa integral decizia instanței de apel și de a trimite cauza spre rejudecare în instanța de apel.

La rejudecare, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și reexaminând cauza, să emită o decizie legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al părților la un proces echitabil

În conformitate cu art. 445 alin.(1) lit. c) din Codul de procedură civilă, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de către *Tocarjevschi Vera, Tocarjevschi Serghei Alexandru și Tocarjevschi Alexandru* în interesele lui *Tocarjevschi Serghei Serghei*.

Se casează integral decizia Curții de Apel Chișinău din 10 februarie 2022, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de BC "Moldova-Agroindbank" SA împotriva lui Tocarjevschi Alexandru, Tocarjevschi Serghei Serghei și Tocarjevschi Vera, intervenient accesoriu Serviciul Teritorial Cadastral Călărași cu privire la constatarea nulității absolute a contractelor de donație și rectificarea Registrului bunurilor imobile, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

judecătorii

Maria Ghervas

Mariana Pitic

Victor Burduh

Dumitru Mardari